

ÖFKE

→ SALMAN ←

RUSHDIE

3. BASKI

Çeviri: BEGÜM KOVULMAZ

♥ can
roman

SALMAN RUSHDIE

ÖFKE

Fury, Salman Rushdie

© 2001, Salman Rushdie

© 2008, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2008

3. basım: Ocak 2018, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3668-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750736681

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

SALMAN RUSHDIE

ÖFKE

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Begüm Kovulmaz

♥can

Salman Rushdie'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Soytarı Şalimar, 2007

Floransa Büyücüsü, 2009

Ayaklarının Altındaki Toprak, 2011

Dođu, Batı, 2011

Geceyarısı Çocukları, 2012

Utanç, 2013

İki Yıl Sekiz Ay Yirmi Sekiz Gece, 2016

Mağriplinin Son İç Çekişi, 2017

SALMAN RUSHDIE, on roman, bir kısa öykü derlemesi ve dört edebiyat dışı yapıtın yazarı ve *Mirrorwork* adındaki çağdaş Hint edebiyatı antolojisinin iki editöründen biridir. Yazarın *Geceyarısı Çocukları* adlı romanı 1981’de Booker Ödülü’nü, 1993’te Booker of Bookers ve 2008’de Best of the Booker ödülleri aldı. *Mağriplinin Son İç Çekişi*, 1995’te Whitbread Ödülü’nü ve 1996’da Avrupa Birliği Aristeion Edebiyat Ödülü’nü kazandı. Salman Rushdie, edebiyata yaptığı katkılardan dolayı 2007 yılında “Şövalye” unvanıyla ödüllendirildi. Ayrıca, İngiltere Kraliyet Edebiyat Derneği üyesidir ve Fransa Kültür Bakanlığı tarafından verilen *Commandeur des Arts et des Lettres* unvanına da sahiptir.

BEGÜM KOVULMAZ, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı mezunu. 2000 yılından beri editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Susan Sontag, Oliver Sacks, Angela Carter, George Orwell, Rudyard Kipling gibi yazarları çevirdi.

Padma için

Birinci bölüm

1

Yakın geçmişteki elli beşinci doğum gününden beri kendi (çok eleştirilen) tercihiyle kadınlardan kaçan ve yalnız olan, emekli idealar tarihçisi, huysuz bebek imalatçısı Profesör Malik Solanka, hayatının gümüş yıllarını bir altın çağda geçirdiğini fark etti. Penceresinin diğer tarafında uzun, nemli bir yaz, üçüncü milenyumun ilk sıcak mevsimi ortalığı kavuruyor, ter döktürüyordu. Şehir para içinde yüzüyordu. Kiralar ve gayrimenkul fiyatları tavan yapmıştı, giyim sektöründe çalışan herkes modanın daha önce hiç bu kadar moda olmadığı konusunda hemfikirdi. Saat başı yeni lokantalar açılıyordu. Mağazalar, bayiler, galeriler, özel ürünlere gösterilen yoğun ilgiyi karşılayabilmek için mücadele ediyordu; sınırlı miktarda üretilen zeytinyağı, üç yüz dolarlık şişe açacakları, müşterinin isteğine göre değişiklikler yapılmış Humvee marka cipler, virüs koruma yazılımlarının son sürümleri, kataloglarında lastik kızlara ve ikizlere yer veren eskort servisleri, video enstalasyonları, ham sanat, soyu tükenmiş dağ keçilerinin yumuşak sakallarından dokunmuş, kuştüyü hafifliğinde şallar. Apartman dairesini yenileten o kadar çok kişi vardı ki, kaliteli demirbaş ve teçhizat fiyatları alıp başını gitmişti. Küvetler, kapı tokmakları, ithal keresteler, antika görünümü verilmiş şömineler, bideler ve mermer döşeme malzemeleri

için bekleme listeleri oluşturulmuştu. Nasdaq endeksi değer kaybetmiş, Amazon hisse senetleri düşüşe geçmişti ama gelişen teknoloji şehri ele geçirmişti; herkes bilişim şirketlerinden, halka arzdan ve etkileşimden, henüz başlayan, tahayyül edilemez gelecekte söz ediyordu. Gelecek, herkesin şansını denediği ve kazanmayı beklediği bir kumarhaneydi.

Profesör Solanka'nın sokağında, hali vakti yerinde beyaz gençler, bol giysileri içinde gül rengi mermerden bina girişlerine yayılıp oturuyor, yakında mutlaka kavuşacakları milyarları beklerken moda uygun biçimde yoksul numarası yapıyorlardı. Solanka'nın cinsel orucuna karşın hâlâ dört dönen bakışları, Orta Avrupalılara özgü çıkık elmacıkkemikli, yeşil gözlü, uzun boylu bir kıza sık sık takılıyordu. Diken diken, açık kızıl-sarı saçları, rapçi D'Angelo'nun giyim mağazası Voodoo'dan alınmış basketbol kepinin altından palyaço-modasına uygun fırlayan kızın dudakları dolgun ve alaycıydı: Eski dünyalı, biraz züppe, ufak tefek Solly Solanka akşamüstü yürüyüşe çıktığında hasır panama şapkası ve krem rengi keten takımı içinde bastonunu çevirerek önünden geçince, kız aceleyle ağzına götürdüğü avucunun arkasından edepsiz bir tavırla kıkırdadı. Solly, Profesör'ün üniversite yıllarından kalan, hiçbir zaman hoşlanmadığı ama tamamen kurtulmayı başaramadığı lakabıydı.

"Hey, bayım? Beyefendi, bakar mısınız?" Sarışın, cevap almakta ısrarcı, buyurgan bir tavırla ona sesleniyordu. Satrapları, Romalı Praetoria muhafızları¹ gibi dikkat kesilmişlerdi. Küstahça, gücünden emin bir tavırla, kendi çöplüğünde oluşuna ve muhafızlarına güvenerek, hiç çekinmeden büyükşehir yaşantısının kurallarından birini hiçe

1. Praetoria Muhafız Alayı: Roma İmparatorluğu'nun saray muhafızları. (Ç.N.)

sayıyordu. Güzel bir kızın küstahlığıydı alt tarafı, önemi yoktu. Profesör Solanka durdu, yayılıp oturmuş kapı eşiği tanrıçasıyla yüzleşmek için döndü, bu sırada kız sinir bozucu tavrıyla onu sorgulamaya devam ediyordu. “Çok yürüyorsunuz. Demek istediğim, günde beş-altı kere yürüyerek bir yerlere gittiğinizi görüyorum. Burada oturuyorum, yaklaştığınızı görüyorum, uzaklaştığınızı görüyorum ama köpeğiniz yok, hanım arkadaşlarınızla ya da elinizde alışveriş torbalarıyla da dönmüyorsunuz. Üstelik yürüyüşe çıkmak için tuhaf saatleri seçiyorsunuz, işe gidiyor olmazsınız. Bu yüzden kendi kendime, ‘Niçin sürekli tek başına yürüyor?’ diye soruyorum. Şehirde beton parçalarıyla kadınlara saldıran bir sapık olduğunu duymuşsunuzdur elbette, ama tuhaf biri olduğunuzu düşünsem sizinle sohbet etmeye kalkışmazdım. Üstelik İngiliz aksanıyla konuşuyordunuz ve bu sizi daha da ilginç kılıyor, değil mi ama? Birkaç kez sizi takip bile ettik fakat bir yere gittiğiniz yoktu, sadece dolaşıyor, amaçsızca yolları arşınılırdunuz. Bana bir şey arıyormuşsunuz gibi geldi, ne aradığınızı sormak istedim. Sadece arkadaşlık etmek niyetindeyim efendim, sadece komşuluk edelim dedim. Gizemli birisiniz. En azından bana göre öylesiniz.”

Profesör Solanka aniden parladı. “Aradığım şey,” diye çemkirdi hışımlla, “rahat bırakılmak.” Genç kızın teklifsiz sözleriyle hak ettiğinden daha şiddetli bir öfkeyle, sinir sistemini sel suları gibi kaplayarak kendisini bile şaşırtan öfkeyle sesi titredi. Onun hiddetli sesini duyan genç kadın irkildi, sessizliğe sığındı.

“Adamım,” dedi Praetoria muhafızlarının en iriyarı, en korumacısı ve şüphesiz kızın sevgilisi olan peroksit sarışını bölük kumandanı, “bir barış havarisi için fazla savaş heveslisi değil misin?”

Kim olduğunu çıkaramadığı birini hatırlatıyordu kız, belleğindeki bu küçük aksaklık, bu “yaşlılık ânı” yüzün-

den hırstan içi içini yiyordu. Neyse ki şiddetli, sıcak bir sağanağa hazırlıksız yakalandıktan sonra ıslak şapkası ve sırlıklam giysileriyle Karayip karnavalından döndüğünde kız orada değildi, sokakta kimse kalmamıştı zaten. Yağmur altında koşturana Profesör Solanka, Batı Central Park'taki Shearith İsrail Cemaati Sinagogu'nun (dört, inanmazsan say da bak; tam dört tane yekpare Korint sütunu üzerindeki üçgen alınlığıyla beyaz balina gibi bir bina) önünden geçerken yan kapıdan içeri baktığında gözüne ilişen, ergenliğe geçiş töreni henüz bitmiş, ekmek kutsama töreni için elinde bıçakla bekleyen on üç yaşındaki kızını hatırladı. Dinlerin hiçbirinde kutsama töreni yok, diye düşüncelere daldı Profesör Solanka; hiç olmazsa Anglikanlar böyle bir tören düzenlemeyi akıl etmeliydi diye düşünmeden edemiyor insan. Kalabalık salonda kızın yüzü ışıltıyor, en yüksek beklentileri gerçekleştireceğine dair mutlak güven, genç ve yuvarlak yüz hatlarından okunuyordu. Evet, kutsanmış bir dönemdi bu, tabii "kutsanmış" gibi sözcükleri kullanmaktan hoşlanıyorsanız; bir kuşkucu olan Solanka hoşlanmazdı.

Yakındaki Amsterdam Bulvarı'nda yaz aylarına özgü bir blok partisi veriliyordu, sağanaklara rağmen iyi satış yapan bir sokak pazarı kurulmuştu. Profesör Solanka, indirimli tezgâhlara yığılmış bu ürünlerin, dünyanın diğer bölgelerinin çoğunda en seçkin küçük butiklerin ve lüks mağazaların raflarını ve vitrinlerini süslediğini tahmin ediyordu. Hindistan, Çin ve Afrika'nın tamamında, Güney Amerika kıtasının büyük bölümünde, modaya harcayacak zamanı ve parası olanlar –basitçe ifade etmek gerekirse, daha yoksul enlemlerde yaşayanlar, sadece bir şeyler elde etmek uğruna– Manhattan'da sokakta satılan ürünler için cinayet işleyebilirdi, ucuzluk mağazalarında satılan ikinci el giysiler ve tekstil ürünleri, şehir merkezindeki alışveriş merkezinde satılan ıskartaya çı-

karılmış porselenler ve tasarımcı elinden çıkma indirimli markalar için de aynısı geçerliydi. Amerika insafsız zenginliğin kayıtsızlığıyla böylesi bir refaha omuz silkererek gezenin geri kalanını aşağılamış oluyor, diyordu Malik Solanka kendi kendine, her zamanki modası geçmiş düşünce tarzıyla. Oysa bu bolluk döneminde New York dünyanın ihtiras ve şehvetinin amacı, hedefi haline gelmişti, üstelik “aşağılanmak” gezenin geri kalanının arzusunu iyice körüklüyordu. Batı Central Park’ta faytonlar bir yukarı bir aşağı geziniyordu. Koşum takımlarındaki çingiraklar bozuk para gibi şingirdiyordu.

Sezonun en sevilen sinema filmi, Joaquin Phoenix’in Sezar rolünü oynadığı sezonun en sevilen sinema filmi, imparatorluk Roma’sının çöküşünü anlatıyordu, bu Roma’da onur ve asaletin yanı sıra sözünü bile etmeye gerek olmayan ölüm kalım muharebeleri ve eğlenceleri sadece muazzam gladyatör arenasında, Flavius Amfiteatrı ya da Colosseum’un bilgisayarla yaratılmış illüzyonunda bulunabiliyordu. New York’ta da hem mangır hem de sirk gösterileri boldu: Sevimli aslanları anlatan bir müzikal, Beşinci Cadde’de bir bisiklet yarışı, Garden’da masum Amadou Diallo’yu öldüren kırk bir tane polis mermisi hakkında bir şarkı söyleyen Springsteen, polis sendikasının The Boss’un¹ konserini boykot etme tehdidi, Hillary’ye *karşı* Rudy, bir kardinalin cenazesi, sevimli dinozorları anlatan bir film, birbirine benzeyen ve kesinlikle sevimsiz iki başkan adayı (Gush, Bore)², Rick’e *karşı* Hillary, Shea Stadyumu’ndaki Springsteen konserini vuran elektrik fır-

1. (İng.) Patron. Bruce Springsteen’in ABD’li dinleyicileri arasındaki lakabı. (Ç.N.)

2. Yazar George Bush ve Al Gore’un soyadlarının ilk harflerini değiştirerek bu iki sözcüğü elde etmiş. *Gush*: abartılı ifade ya da fıskıran şey. *Bore*: can sıkıcı. (Ç.N.)

tnası, bir kardinalin göreve başlama töreni, sevimli İngiliz tavuklarını anlatan bir çizgi film, hatta bir de edebiyat festivali; bunlara ek olarak şehrin çok ırklı, çokuluslu ve cinsel kimlikli altkültürlerini yücelten, (bazen) bıçaklama olaylarıyla ve (çoğunlukla) kadınlara yönelik saldırılarla sona eren bir dizi “taşkın” geçit alayı. Kırsalın ineklere göre olduğuna inanan, doğma büyüme şehirli ve doğuştan eşitlikçi olduğunu düşünen Profesör Solanka, geçit alayı günlerinde şehirli yurttaşlarının hıncahınc kalabalığı arasında ter içinde dolaşır. Bir pazar günü dar kalçalı eşcinsellerin geçit törenine karışırken, ertesi hafta sonu ülkesinin bayrağını sutyen niyetine gövdesine dolamış Porto Rikolu, koca popolu bir kızın yanında kalçasını çalkalardı. Böyle kalabalıklar arasında kendini rahatsız hissetmiyordu; tam tersine. İzdihamda doyurucu bir anonimlik, kimsenin kimseye karışmadığı bir rahatlık buluyordu. Kalabalıkta onun sırlarıyla ilgilenen olmazdı. Herkes kendini kaybetmeye gelirdi. Kitlelerin gizemli büyüğü işte böyle bir şeydi, zaten son zamanlarda Profesör Solanka’nın hayattaki tek amacı kendini kaybetmekti. Bu yağmurlu hafta sonunda da havada bir kalipso ritmi vardı ama Harry Belafonte’nin Jamaika veda nağmeleri ya da Profesör Solanka’nın bir miktar suçluluk duygusuyla karışık sevgiyle hatırladığı budalaca şarkılar (“Şimdi güzellikle söylüyorum sana / sakın eşeğimi oraya bağlama / çünkü hem tepinir hem anırır benim eşek / eşeğimi sakın oraya bağlama!”) değil. Banana Bird, Cool Runnings, Yellowbelly gibi Jamaikalı polemikçi ozanların hakiki hiciv müziği canlı olarak Bryant Park’tan ya da Broadway boyunca omuzlarda taşınan teyplerden yükseliyordu.

Geçit töreninden eve döndüğünde, melankoli ve kamu alanına yönlendirip geçici olarak kurtulduğu her zamanki gizli hüznü Profesör Solanka’yı yeniden ele geçirdi. Dünyada yanlış giden bir şeyler vardı. Gençliğinin

iyimser barış ve sevgi felsefesi onu uzun zaman önce terk ettiğinden, gittikçe sentetikleşen sahte (aslında pek sevdiği “sanal” sözcüğünden, bu bağlamda kullanıldığında nefret ediyordu) gerçeklikle nasıl uzlaşacağını artık bilmiyordu. Güçle ilgili sorular zihnini kurcalıyordu. Kızıışmış şehir halkı çeşit çeşit lotus çiçeklerini yiyip uyuşmakla meşgulken, şehir yöneticileri kim bilir neleri hasıraltı ediyorlardı: Akşam haberlerinde amatör video kayıtları gösterilene dek saldırıya uğrayan kadınların şikâyetlerine alçakça yanıtlar veren Giuliani’ler ve Safir’ler, bu kaba kuklalar değildi şehrin asıl yönetenleri; her zaman yerlerinde olan, doyumsuz arzularını durmaksızın besleyen, yenilik arayan, güzelliği silip süpüren ve boyuna, daima daha fazlasını isteyen en yukarıdakilerdi. Dünyanın asla yüz yüze gelmediğimiz her zamanki hükümdarları –tanrısız Malik Solanka bu beşeri hayaletleri ebedî ve ezeli payesiyle taçlandırmaktan kaçınıyordu–, arkadaşı Rhinehart’ın deyişiyse hırçın, ölümcül Sezarlar; ruhları donmuş Bolingbroke’lar¹; belediye başkanı ve emniyet müdürünün Coriolanus’larını² kurcalayan *tribunus*’lar...³ Profesör Solanka bu son imgeyi yeniden düşününce hafifçe ürperdi. Karakterinde geniş, kan kırmızı bir kabalık damarı olduğunu bilecek kadar iyi tanıyordu kendini, yaptığı kaba saba sözcük oyununa yine de çok şaşırdı.

Kuklacılar hepimizi zıplattıp hoplatıyor, anırtıyor, diye endişelendi Malik Solanka. Biz kuklalar dans ederken iplerimizi çekiştirenler kim?

1. Henry Bolingbroke (1678-1751): Kral ve monarşi yanlısı, özel hayatında ölçsüzlüğüyle ünlenmiş İngiliz politikacı ve felsefeci. (Ç.N.)

2. Romalı efsanevi kahraman, MÖ 6. yüzyılda yaşamış bir soylu olduğu söylenir, *tribunus*’a düşman olduğu için sürülmüş, daha sonra savaş kahramanı olmuştur. (Ç.N.)

3. Eski Roma’da halk meclisi tarafından seçilen, halkın taleplerini dile getiren yetkililer. (Ç.N.)

Hayat öfkedir. Cinsel, ödipal, siyasi, büyültü, hayvanca öfke bizi en yüksek doruklarımıza çıkarır ve en bayağı derinliklerimize indirir. Yaratıcılık, esin, özgünlük, tutku gibi, şiddet, acı, saf korkusuz yıkım; vurduğumuz ve yediğimiz, acısı asla geçmeyen darbeler de öfkeden beslenir.

Malik Solanka, Hint asıllı bir felsefecidir. Oyuncak bebeklerin felsefe tartıştığı bir TV programıyla ün ve para kazanır. Bir gün, hiçbir açıklama yapmadan, ailesini ve Londra'yı terk ederek New York'a kaçar. Yüreğinde müthiş bir öfke vardır ama sevdiklerine zarar vermekten de korkmaktadır. Ne ki, New York'ta da korkunç bir öfke çemberinin içinde bulur kendini...

Geceyarısı Çocukları, Şeytan Ayetleri, Utanç, Soyтары Şalimar gibi her biri geniş yankı uyandıran, tartışmalar yaratan romanların yazarı Salman Rushdie, New York'un içini dışına çıkaran *Öfke*'de, 21. yüzyıl başlarının Amerikan toplumuna en sert taşlamalardan birini yöneltiyor. *Öfke*, baş döndürücü tempoda ilerleyen bir trajikomedî. New York, New York olalı böyle anlatılmadı.

